ZEITUNGSDRUCKSACHE

Ч. 7. 13. лютого 1944. Рік II.

ХОЛМСЬКА ЗЕМЛЯ

РЕДАКЦІЯ: Краків, Ожешкової 7. Тел. 163-47
АДМІНІСТРАЦІЯ: Краків, Райхсштрассе 34. Тел. 230-39

ТИЖНЕВИК
„Cholmer Land" Wochenausgabe
SCHRIFTLEITUNG: Krakau, Orzeszkowagasse 7. — Fernruf 163-47
VERWALTUNG: Reichsstrasse 34. — Fernruf 230-39, 146-42

ПЕРЕДПЛАТА:
Чвертьрічно — 3.50 зл.
піврічно „ „ 7.— зл.
Ціна прим. 30 сот.

Український театр у Галичині

(80 літ діяльности)

Наше населення любить свій національний театр і віддавна дбає про його розвиток. В останніх роках театральне мистецтво пішло значно вперед, продовжуючи свої традиції. Тепер уже не тільки по галицьких містах, але й по селах існують гарні театральні гуртки, що виставили вже багато п'єс, веселих комедій і поважних історичних вистав, що тисячам глядачів давали і культурну розвагу, і національне виховання, і науку.

Ще в 40—50 рр. почався в Галичині ширший, аматорський рух. Тоді аматорські вистави відбувалися в Львові, Коломиї, Перемишлі, Тернополі. Грали люди різних станів, фахів, грали власні інсценізації, переробки, а іноді і більш серйозні драматичні твори.

Цей загальний театральний рух охоплює згодом і село. Так в селі Угринові, пов. Жовква, самі селяни, без допомоги інтелігенції, у травні 1850 р. виставили на площі, біля пам'ятника скасування кріпацтва „Дійство в смислі унічтоження панщини".

Проте першою датою історії галицького театру вважається 29. березня 1864 р., коли — 80 літ тому — у Львові було поставлено інсценізацію повісти „Маруся" Гр. Квітки-Основ'яненка. Справа ж організації постійного українського театру в широких розмірах розгорнулася лише в 60-х рр. 19. ст.

Переборюючи всі невдачі і перепони, не звертаючи уваги ні на які несприятливі обставини, галицький театр тримав високо прапор українського національного мистецтва, щоб у добрі і лихі часи служити своєму народові.

КАТИН — ЗЛОЧИН БОЛЬШЕВИКІВ

Заява кол. польського премієра Козловського

Про большевицький злочин у Катині склав сенсаційну заяву колишній польський премієр, д-р Леон Козловський. Він віддав до диспозиції міністерства закордонних справ Німеччини заяву, в якій стверджує, між іншим, таке: „Я мав нагоду в Катині перевірити факти, які не допускають ніякого сумніву щодо вбивства польських старшин большевиками. Переслане мені повідомлення надзвичайної державної совітської дослідної комісії, яке подає совітське становище до вбивства в Катині, після докладного розглядження справи, не змогли змінити мого переконання, до якого я прийшов у Катині. Ціла справа робить на мене враження сценарія до дуже поганого фільму і вона не може захитати ствердженний мною факт. Як і раніше, так тепер я залишаюся при своєму твердженні, що в Катинському випадку маємо до діла з убивством большевиків".

ОГЛЯД ВОЄННИХ І ПОЛІТИЧНИХ ПОДІЙ

Увесь минулий тиждень завзяті бої відбувалися не тільки на східному фронті, але також і на півдні в Італії. Не було також спокою і на Далекому Сході, де американці підготовляють нові наступи.

Але понад ті події підняласся можливість великих боїв на заході, на Атлянтійському побережжі Европи, де Німеччина вже віддавна поробила всі необхідні приготування, щоб відповідно зустрінути кожну спробу ворожого висаду.

Відповідно до воєнного положення склалися також і політичні події. Вони вказують, що оба табори готуються до рішальної розправи. Німеччина разом зі своїми союзниками зміцнює протибольшевицький і загалом протиалянтський оборонний фронт. Большевики далі намагаються розвести таку пропаганду, щоб світ „не боявся" їх. Англія та Америка далі натискають на невтральні держави, щоб собі створити кращі умовини до наступу.

Бої на півночі

Минулого тижня завзяті і великі бої ішли на всьому просторі східного фронту. Отже далі тривали важкі бої на півночі, на південь від Петербурга між Ільменським озером та Фінським заливом. Змагаючи до прориву німецького фронту, щоб увійти до Естонії большевики наступали у просторі коло Нарви й залізничого шляху з Петербурга до Пскова. Крім того великі бої відбуваються на захід від Новгороду і в околиці Ямбурга, які німці були залишили після завзятого спротиву. Крім того ворог наступав також коло Невеля, де німецькі війська перевели незначне вирівняння фронту біля Нових Сокільник. Під кінець тижня бої в тому просторі дещо зменшилися, але за те почалася друга велика зимова битва коло Вітебська, де большевики знову кинули велетенські маси людей і воєнного матеріялу. З тими наступами в'яжуться совітські атаки між Березиною і Прип'яттю. Загалом без огляду на великі зусилля, большевикам ніде не вдалося проломити німецького фронту, хоч тут і там їм вдалося зайняти деякі простори, але при теперішньому стані війни на Сході, коли йде перш усього про те, щоб найменшими силами втримувати оборонний фронт, це не має рішального значіння.

Великі бої на півдні східного фронту

На півдні східного фронту большевики повели наступи в трьох напрямах. Перший на захід від Новгороду Волинського, щоб далі вбивати клин між північну і південну частину німецького оборонного фронту. Кинувши великі маси кінноти і піхоти, большевики хотіли опісля вдарити на південь, щоб окружити німецькі сили. Через те німці по завзятих боях залишили Рівне і Луцьк, стверджуючи нову оборонну лінію Шепетівка—Луцьк. Супроти того довгих і завзятих боїв прийшло на південь від багон Прип'яті. Большевикам дуже залежить на тому, щоб далі поширити свій клин, тому вже підчас наступу на Рівне і Луцьк вони перевели 32 атаки.

Другий напрям большевицьких атак обняв простори між Білою Церквою і Кіровоградом. Ворог почав наступи тоді, коли не вдалися його зусилля коло Погребища й Полонного, де німці окружили і розбили понад 10 большевицьких дивізій і кілька панцирних корпусів. Побіч поважних утрат у людях большевики втратили в цьому кітлі 700 повзів, 680 гармат і 340 протипанцирних гармат. Німецькими військами командував там ген. Губер, що колись літом м. р. останній покинув Сицилію.

Третій напрям большевицького наступу — це простори на південний захід від Дніпропетрівського й коло мостового причілка під Нікополем. Підчас одної атаки коло Дніпропетрівського большевицька артилерія за одну годину вистріляла 50 тисяч гранат. Це вказує не тільки на завзятість боїв, але також і на те, як большевикам залежить на пром оні німецького фронту. Таксамо дуже завзяті бої ідуть на північ і на південь від Нікополя. На північний захід від цього міста вдався большевикам місцевий влім, який зараз загороджено. Таксамо відбито інші ворожі атаки.

З нагоди останніх боїв на Сході німецькі газети виразно зазначили, що в теперішній стадії війни рішальних дій треба сподіватися не на Сході, але радше на Заході. Супроти того поодинокі місцевости на Сході, які не представляють більшого військового значіння можуть бути опорожнені.

(Докінчення на 2-[illegible])

Рівновага духа

Сильні душевні переживання, турботи, а навіть і надмірна перевтома тіла завсіди погано впливають на самопочуття людини. Нераз є вони теж причиною нерозважних вчинків, що їх та людина ніколи не зробила б у нормальному стані.

Буває, розважний, всіми шанований господар, що роками жив у згоді зі своєю дружиною, повернеться одного дня пізним вечором з лісу — збідований, перемерзлий. Щось там йому не повезло: купив не те, що хотів, чи може перевернувся в болоті — словом, злий, не в гуморі. А тут ще й січка не нарізана, і худоба не напоена, і вечеря не готова. Воркне він щось, жінка відворкне і враз зчиниться лайка на ввесь кут, що аж сусіди позбігаються. І пізніше дивуються люди: що це йому сталося?...

Незавидні обставини, що серед них ми виростали, зокрема переживання останніх років війни — безупинне дрижання за життя наших найближчих, за життя власне, за наше майно та дорібок — висотали з нашого організму багато нервів. Де не торкнеш — там болить. Тягарі, що їх ми колись були б несли з усміхом, не раз видаються нам тепер не під силу. Слова, що на них ми колись може й не звертали б уваги — видаються нам сьогодні смертельними образами. Страшним маревом стоять безупину перед нашими очима небезпеки — одні справжні, інші, і це найчастіше, уроєні.

Наш настрій та наше самопочуття не лишаються без впливу і на наші вчинки. Зденервовані люди здібні на нерозважні та непродумані діла. Нераз, немов безумні кидаються на звичайні вітряки, що їх уважають грізними ворожими лицарями, не думаючи про те, що при тому ломлять собі часто руки і ноги. Розстроєні нерви часто не дають як слід розібрати справи, затемнюючи межу між святою справою і чужими інтересами. Тоді люди й несвідомо, переконані, що служать своєму народові, стають знаряддям у руках ворожих людей.

Сказав колись великий римський поет: „Пам'ятай у важких переживаннях зберігати рівновагу духа!" І сьогодні, в час напружених змагань за бути чи не бути, мусимо тямити завсіди, що захитання рівноваги духа, могло б принести нові зайві нещастя. Дивлячись на неодне лихо, спричинене захитанням тієї рівноваги, нам не лишається нічого іншого, як тільки повторити ті мудрі слова.

Не все нам вдається оминути

нещастя навіть тоді, коли ми його хочемо оминути. Та за це ми не будемо відповідати перед своєю совістю та перед осудом майбутніх поколінь. Досить буде, коли ми самі будемо старатись не спричинювати лиха, коли не будемо піддаватися настроям, коли і в найважчих обставинах не затратимо здорового розуму, згідно зі засадою: Щонебудь робиш — роби второпно, глядячи на кінець діла.

Шлях, що ним ми йдемо, довгий. Перед нами вистелювали його своїми кістками наші батьки, діди і прадіди. Після нас підуть тим же шляхом, як і ми, в безмежну далечінь майбутнього наші діти і внуки. Майбутнє — наша мета. Саме йому мусимо жертвувати наше сьогодні, тямлячи при тому одне: наша жертва мусить бути розумна і второпна. Бо тільки розумні жертви є безцінним капіталом та запорукою щасливого майбутнього нації.

М. К—ий.

ОГЛЯД ПОДІЙ

(Докінчення зі стор. 1-ої).

Війна в Італії

В Італії найбільші бої відбувалися на заході. Коло Мінтурно й Касіно ворог далі наступає. Серед великих утрат і завзятих боїв англійці та американці хотіли б зайняти гірський ланцюг Касіно. У змінливих боях деякі гори раз-у-раз переходять з рук до рук. Так, напр., було з горою Монте Юга. Хоч ворог кинув великі сили, щоб заволодіти горами коло Касіно, німці відбили ворожі атаки. До великих боїв прийшло в просторі останнього ворожого висаду к. Нетуно, де німці на вузькому просторі окружили ворожі сили. Зусілля ворога, щоб з допомогою повзів, пробитися до окружених, не вдалися. Крім того ворог намагається поширити терен висаду і стягнути якнайбільше сил, зокрема панцирної зброї. Ворожі літаки постійно бомбардують відкриті італійські міста з великими культурно - мистецькими скарбами як напр. Болонію, Верону, Ферару та інші. Недавно вони поцілили бомбами папську літню оселю в Римі — Кастель-Гандольфо.

Війна в повітрі

Ворожі літаки налітали двічі на Франкфурт над Майном, на район середньої Німеччини між Браншвайгом і Магдебургом, на західну Німеччину а зокрема на пристаневе місто Вільгельмсгафен і на Берлін. Підчас тих налетів ворог утратив у вогні німецької протилетунської оборони 162 літаки, між якими переважали 4-моторові бомбовики. Загалом у січні ц. р. ворог утратив над Німеччиною та зайнятими західними просторами 806 літаків, з того 665 4-моторових бомбовиків. Минулого тижня німецькі літаки двічі атакували військові об'єкти в Лондоні. Як виглядають такі атаки, видно з повідомлення Німецького Головного Командування про німецький налет на Лондон з 21 на 22 січня і з 29 на 30 січня ц. р. Тоді в атаках брало участь по 900 німецьких літаків. З того 750 полетіло на Лондон а решта на південно-східну Англію, щоб відвернути увагу ворога. Німецькі літаки скинули на Лондон 1000 тон розривних і запальних бомб.

На морі

Загально звертають увагу, що знову почало зростати число затоплених ворожих воєнних і транспортових кораблів. Це вказує, що німецькі підводні човни дістали таку нову оборонну зброю, яка їм дозволяє успішно поборювати ворожі літаки і нищільники. В січні ц. р. німецькі підводні човни затопили 31. ворожих торговельних кораблів, загальної містоти 178.000 бр. тон і так важко ушкодили 51 інших кораблів, загальної містоти 249.000 бр. тон, що треба рахуватися з їх затопленням. Крім того ворог утратив 30 нищильників. В перших днях лютого ц. р. німецькі торпедо-літаки затопили перед африканським побережжям 1 ворожий кружляк і 7 торговельних кораблів, загальної містоти 52.000 бр. тон.

На Тихому океані

Продовжуючи свій наступ проти японських оборонних становищ на островах Тихого океану, американці висіли на японських островах Маршала. Ворог кинув такі великі морські й летунські сили, що японське летунство не могло зупинити висаду. На поодиноких островах групи Маршала, яких є 350, тепер ідуть завзяті бої. Використовуючи свій дотеперішній досвід з боїв за острови, американці потерпіли розмірно невеликі втрати. З дотеперішніх дій американців виходить, що вони хотіли б якнайскоріше вирішити війну з Японією на Далекому Сході. Рахуючися з усякими непередбаченими у війні можливостями, японці розбудовують свій воєнний промисл, зміцнюють протилетунську оборону та усувають надмір населення з великих міст.

Спільним фронтом проти большевизму

2. лютого ц. р. президент Фінляндії Ріті відкрив засідання парляменту. При тій нагоді він зазначив у своїй промові, що фінський нарід боротиметься в обороні свого існування аж до перемоги. Такий самий дух панує також у балтійських краях. Останніми днями автономні уряди Естонії та Латвії видали мобілізаційні заклики до населення, щоб воно ставало до боротьби з большевизмом

Закінчення большевицької комедії

Верховна Рада СССР уже прийняла відомий проект зміни совітської конституції. На тій підставі 16 союзних республік, між ними також колишні балтійські держави, мали б дістати право организувати військову силу й мати своїх дипломатичних представників. Таким способом большевики хочуть пустити тумана не тільки тим народам, що ще не мали нагоди пізнати большевизм зблизька, але також англійцям та американцям, що не мають поняття, що таке большевизм. Бо важні не слова а діла й не тільки те, що написане, але перш усього те, що робиться. Большевицьку дійсність ми вже добре знаєм!

Вовки в овечій шкурі

У свій час увесь світ був обурений вбивством 10.000 польських старшин під Смоленськом у Катині, який весною 1940 р. зорганізували большевики. Тепер, щоб якось виблилитися перед світом, большевики по зайнятті Смоленська й Катина нібито зорганізували комісію, яка заявила, що тих польських старшин „повбивали німці" після того, як 1941 р. вони зайняли Смоленськ. Польські старшини мали там бути приміщені в таборах і працювати при будові доріг. Швидкий похід німців не дозволив їх забрати і вони попали в німецькі руки. Ціла та історія така брехлива і така прикметна для большевиків, що вона більше зміцнює переконання світу, що це вони є творцями катинського вбивства. Те саме сказав також колишній голова польського уряду проф. д-р Лев Козловський, який м. р. утік від большевиків до німців і сам особисто побував у Катині. Його найновішу заяву подаємо окремо. Зрештою, коли большевики не вбили польських старшин, то чому вони весною м. р. не погодилися на прослідження справи комісією Міжнародного Червоного Хреста з Женеви? Злодій міцний, але як уже втече!

Еспанія проти натиску

Аліянти далі залякують Еспанію, щоб вона покинула політику невтральности й перейшла на їх бік. З тією метою вони загрожують не допускати до Еспанії кораблів з харчами. Та еспанський уряд рішився обстоювати свою дотеперішню політику. Недавно відбулося засідання еспанського уряду під проводом ген. Франка, на якому рішено продовжувати політику невтральности.

Невдача Рузвелта

Щоб собі запевнити при виборах голоси американських вояків, Рузвелт видвигнув проект, щоб воякам признати виборчі права. Переведенням тієї справи мав би зайнятися союзний уряд у Вашингтоні. Але американський парлямент не погодився на те і відкинув проект Рузвелта. Тепер тією справою має зайнятися кожна союзна держава або стейт зокрема. Тому, що Злучені Держави складаються з 48 держав, Рузвелт може мати стільки ж окремих законів

Терористичні атаки на Софію

З Софії повідомляють, що англо-американські терористичні атаки на столицю Болгарії не змогли зломити волі болгарського народу боронити своїх прав і своєї єдности. Атаки були жорстокі й важкі. Вони були спрямовані передусім проти осередку болгарської столиці, що його сильно спустошено. Цей осередок своєю красою звертав завсіди увагу всіх відвідувачів країни. Сьогодні можна побачити там лише картини спустошення й руїни. Багато сотень бомб впало в осередку міста, де був найбільший рух і де були найгустіше побудовані мешкальні доми. Знаходилися там також численні пам'ятники культури, що на них з гордістю глядів історично молодий болгарський нарід. Хто міг би твердити, що ці атаки мали на меті військові об'єкти, коли бомби падали зовсім недалеко від цінної церкви Александра Невського, або св. Неділі, на будинок Собранія, на зоологічний город, на пам'ятники та інші культурні влаштування. У перших днях після атаки обурення Софії було дуже велике. Багато тисяч родин, залишаючи свої зруйновані мешкання, виїхало на провінцію...

У Софії всюди помітно природну й зрозумілу солідарність та готовість допомогти. Найбільше похвали заслужили собі болгарські залізничники, які вдень і вночі виконували сумлінно свою службу.

Болгарина в першій хвилині може часом заскочити якийся важкий удар, але ніколи й ніяким чином неможливо збити його з наміченого шляху. Один з ідеалів, що глибоко закорінені в серці кожного болгарина, все одно, який політичний напрямок він не визнавав би, це поняття болгарської єдности. Це почуття об'єднує всіх болгарів давньої країни, Македонії і Тракії. Цих земель болгари не зречуться і, як заявили в останніх днях посли всіх напрямів у Собранію, цілий болгарський нарід, як цього треба буде, готовий принести ще більші жертви та витерпіти ще більше, як ці англо-американські терористичні атаки.

ТЕРОРИСТИЧНА АТАКА НА ГЕЛЬСІНКИ

Фінське інформаційне бюро подає, що в неділю увечері сильні совітські летунські з'єднання заатакували фінську столицю. В різних частинах міста скинуто велику кількість розривних і запальних бомб.

ЗБІЛЬШЕНА ВИДАЙНІСТЬ НА ХЛІБОРОБСЬКОМУ ВІДТИНКУ.

(х) Недавно тому Центральний Хліборобський Уряд у Кракові скликав збори своїх співробітників і представників деяких фірм. На цих зборах керівник Головного Відділу Прохарчування й Хліборобства, президент Навман, виголосив довшу доповідь про заміри й цілі хліборобської кампанії на 1944 р. Між іншим він підкреслив, що пересічна видайність молока мусить збільшитися до кінця 1944 р. до 500 літрів. Курка повинна знести 40—50 яєць. Зі звіту виходить, що обороти Центрального Хліборобського Уряду сягали 2 міліярди зол. Тим самим цю інституцію треба зачислити до найбільших торговельних підприємств в Европі.

УКРАЇНСЬКИЙ ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ ПЕРЕВОДИТЬ У СІЧНІ И ЛЮТОМУ ТРАДИЦІЙНУ ВСЕНАРОДНЮ КОЛЯДУ

Новий зміст культурно-освітньої праці

Сучасна воєнна доба, що зневажливо відкинула старі форми культурно-освітньої праці та по цілому світі порозкидала давніших культурно-освітніх діячів — не залишила в спокою також дотеперішнього змісту культурно-освітньої праці.

Мінлива воєнна ситуація, надзвичайні воєнні повинності, що падають на всіх без різниці громадян, впливають на те, що в проводі культурно-освітніх товариств з'являються щораз нові люди, а де цього немає — там товариство завмирає. Але зі смертю якогось освітнього т-ва звичайно зачинають свій „бісів танець" різні закриті, замасковані, темні сили! І за їх шкідливе діяння відповідають часто посередньо й безпосередньо люди, що хочуть бути „невтральними", — „не хочуть до нічого мішатися", — або хочуть впливати лишень з-поза чужих плечей.

Все те трудноші сучасної освітньої праці.

Одначе на цьому вони не кінчаються. Буває, що жива й громадська людина розуміє свій обов'язок і відчуває потребу та й має почуття відповідальности за свою працю і слова, але, зайнята своєю фаховою працею, не має часу розбиратися в складних сучасних питаннях. Вона не слідкує, ані не вміє та може й не старається розізнаватися у всіх справах, що їх несе спінена воєнна повінь. І ось вераз у довір'ї, що робить добре діло, дає дорогу силам невідповідальним, або силам злим, свідомо злочинним, що вміють зручно спекулювати патріотичними словами. Насправді ж то вони наколіли б лиха, яке могло б коштувати страшними наслідками й проводові культурно-освітньої праці й рядовим членам.

За прикладами в тих справах не треба далеко шукати. Ворожа пропаганда має завдання сіяти замішання, зневіру, фальшиву, а то й злу оцінку фактичного положення і враз бажає підштовхувати людей, а головно молодь, до непродуманих вчинків, до втечі в бандитизм, до дезерції з фронту праці, до нездачі контингентів, тощо. Кармний та спокійний до цієї пори людина може повихнутися по такій ворожій агітації нога й вона раз вискочивши з колій, уже до них не вміла б повернутися.

І в цьому випадку, як і в усіх вище поданих, мусить негайно заговорити побіч старого — новий зміст культурно-освітньої праці. Цей зміст має завдання чисто профілактичне. Як це розуміти?

Хворобу найкраще поборювати гігієнічними засобами і ліками ще заки вона розвинулася в людськім організмі, чи поміж населенням. Новий зміст культурно-освітньої праці мусить бути такий, щоб заздалегідь охороняв українське громадянство й громадян від небезпечних ворожих впливів, від зневіри, від замішання, від лиховісних настроїв та сплітох і загартовував до витривалої, корисної, спокійної праці й тверезої оцінки свого положення і своїх дійсних сил та будучих можливостей.

До вище намічених труднощів культурно-освітньої праці в сучасній воєнній дійсності треба ще зарахувати ось які, що їх принесла війна:

1) брак відповідної кількости людей, що вміють вести культурно-освітню працю; 2) брак відповідної кількости принагідних референтів; 3) брак книжок взагалі, зокрема повна недостача літератури на гострі питання сучасного життя.

Ті всі браки намагається своїм лихим змістом заповнити ворожа пропаганда. А вона діє: шептаним і друкованим словом, радієвою і так званою пантофлевою (від вуха до вуха) дорогою. Цього роду ворожа акція може багато лиха натворити між несвідомими політично масами, коли не було б розумної протиакції.

Щоб якнебудь і далеко не повно заступити недостатню кількість відповідних культурно-освітніх діячів і референтів, та хоч у малій мірі подати відповідь на пекучі питання сучасної хвилини, Відділ Культурної Праці при Українськім Центральнім Комітеті в останнім 1943 році випустив понад п'ятдесят різних готових рефератів на загально-освітні та на гостро актуальні теми. В них у головному розроблено, декілька справ, у яких українське громадянство деколи не орієнтується ще зовсім, або про які мало нераз під чужим впливом зовсім фальшиві погляди.

Це торкається між іншим поглядів щодо виховної та матеріяльної користи, яку дає молоді й батьківщині Українська Служба Батьківщині. Відповідне висвітлення справи українського робітництва в Німеччині дають такі реферати як: „Українське робітництво в Німеччині", „Наш обов'язок на фронті праці" та „Писанка для українських робітників у Німеччині". Порушено також такі справи як конечність активної участи українського народу в боротьбі проти свого смертельного ворога, — московського большевизму в рефераті: „На оборону рідної землі". З ширшої точки погляду розглянено обов'язок здачі контингентів. Усе те висвітлювано з освідомною метою та з метою охорони українського населення перед карними наслідками в разі можливих недотягнень. Відома ж справа, що несвідомість або непоінформованість нікого не рятує перед відповідальністю. Відділ Культурної Праці бажав власне таким способом заріпняти цю прогалину в міру своїх можливостей. Незалежно від цього появилися реферати загально-освітнього та культурного змісту та з українітики. Все те доволі значний вклад праці — тим більше, що всі реферати виготовили наші вчені й фахівці.

Референти й підреференти культурної праці на місцях в більшості поставились з належною повагою до вище згаданих рефератів. Вони поширювали їх безпосередньо на села й міста, організували лекторів до читання, визначували й контролювали реченці для їх прочитання в УОТ-ах.

Хто ж не так сумлінно ставився до них, той свідомо ділав на шкоду того терену, який йому доручено.

Те, що залишається як тривка вартість з поглибленої й поширеної щодо свого змісту й завдання культурно-освітньої праці — це більша громадська дисципліна, витривалість у праці помимо важких умовин і ширший, розумніший та радісніший погляд на сучасне й майбутнє українського народу.

У великім змаганні важний не той чоловік, що обіцяє бути сильним завтра — але той, хто сильним виявляється вже нині.

Опб

Вага щирої приязні

Добрий приятель, щирий друг мають чимале значіння в нашому житті. Багато щастя і вдоволля в нашому житті залежить від розумного вибору наших товаришів і друзів. Коли добре виберемо друзів, то засвоїмо собі їх добрі прикмети, але коли зле, то ці ніби друзі зроблять з нас таких самих, як вони, навіть не стямимося, як і коли це сталося.

Вагу приязні розуміли вже люди в дуже давніх часах. Грецький історик Геродот пише про скитів, що тому більше як дві тисячі літ жили на Україні, що вони дуже цінили приязнь. У них приятель за приятеля готовий був у кожній хвилині й життя віддати. Так було теж пізніше й на Запоріжжі. Не було жертви, що на неї не зважився б запорожець, щоб рятувати приятеля з небезпеки. Запорожці вважали приятеля рідним собі і звалися побратимами.

В тих давніх часах не скоро заприязнювалися люди, перше один одного добре пізнавав, аж тоді вже заприсягали собі досмертну приязнь.

Деякі теперішні письменники і учені завважують, що є люди, які роблять своїм приятелем якусь людину тільки тому, що вона живе в сусідстві, займається тим самим фахом, їздить тим самим потягом, або з іншої маловажної причини. Більшої помилки годі зробити. Людина, коли вступає в життя, попадає в численне товариство осіб, що хоча не мають нічого злого на думці і не хочуть нас вести на лиху дорогу, але не стежать за собою, неважні до обов'язків, до власного ума, й замість пожиточної розмови часто займаються дитинними дурницями... Товариство таких людей це марнування часу та ще й шкідливе.

Чи ж може це неправда? Як часто добирають собі люди приятелів при чарці горілки, запиваючи „побратимство". В кого ж сильна воля, той не дасть заманити себе в лихе товариство та зуміє вибрати собі приятеля, що з ним разом піде доброю дорогою.

Дуже тужив за щирою рідною душею наш найбільший поет Тарас Шевченко. І він умів знаходити та пізнавати приятелів. Потребу приятелів відчував Шевченко найбільше в неволі, при війську й дуже радів вісткою від котрогось з приятелів. Як цінив поет справжнього друга, бачимо й із його творів. У поезії п. н. „Молитви" він просить:

„Мені ж, о Господи, подай
Любити правду на землі
І друга щ и р о г о пошли".

Очевидно такого друга, щоб теж хотів любити правду й любив її.

Так, щирий правдивий друг це великий скарб для людини. Це відчувають найбільше люди тоді, коли чуються самітні на чужині. І коли на чужині найдемо рідну душу, друга щирого, чуємося щасливіші, веселіші.

Тепер наших людей багато на чужині, чи то при війську, чи на роботах. І на чужині напевно неодин зав'язує приязні. І тут саме, головно ж молодим людям, треба бути при виборі приятелів дуже обережним, щоб не попасти в сіті людини лихої й хитрої, що вдає друга, щоб завести на манівці, або й людини, хоча й не лихої, але слабої волі, що хоча й несвідомо, але теж веде на злу дорогу.

При цьому треба все пам'ятати слова Тараса Шевченка, що він їх записав у своєму щоденнику: „Віра без діл мертва. Так і приязнь без істотних доказів пусте, лукаве слово". А в листі до одного приятеля писав він: „Оце горе так страшенно вразило мене, що я ледве паную над собою. Я й досі не можу стямитися. В таких випадках потребує серця щонайщирішого, найбезкориснішого друга. Півспочуванню нема тут місця. Воно гірше за холодне самолюбство".

Так, тільки щира, жертвенна приязнь є справжньою приязню, такою, як була вона в запорожців, де побратим, щоб рятувати побратима, готов був жертвувати навіть власним життям. Тому пам'ятайте: При виборі друга будьте дуже обережні, насамперед добре пізнайте людину, а вже тільки тоді робіть її близьким вам другом, повірником ваших думок, ваших справ. Правда, бувають тайни, що їх і найкращому другові не треба виявляти, бо як каже арабське прислів'я: „Чого не повинен знати твій ворог, не говори того й другові". Інше ж арабське прислів'я каже: „Коли я бережу своєї тайни, вона моя бранка, коли її випущу, я її бранець".

Також не треба забувати, що добробут родить друзів, а нещастя дає змогу їх пізнати. Справжнього друга пізнаємо насправді аж тоді, коли попадаємо в біду. Усі фальшиві приятелі тоді відскочать від нас, а справжні ще тісніше зв'яжуться з нами.

Для втікачів зі Сходу

Зі східних земель переходять на Захід цілі валки втікачів. Це урядовці різних установ, учені, мистці, громадські діячі, а також робітники й селяни, які кидають все та втікають перед большевицьким пеклом. Всім, що переходили через тернопільську округу несе щиру та братерську допомогу УОК в Тернополі.

Для артистів театру та опери створив УОК окрему театральну харчівню. Іншим утікачам відступив свою харчівню, яка щоденно обслуговує поверх 250 людей, даючи їм даром або за мінімальну оплату тричі денно їжу.

Для розміщення втікачів створив УОК, у порозумінні зі старостою та управою міста, свій мешкальний відділ, який займається вишукуванням мешкань та розміщуванням утікачів. УОК видає втікачам допомогу в грошах, харчах та одязі, допомагає у вишукуванні праці та уможливлює втікачам виїзд далі в околиці Тернополя чи на Захід.

У всіх цих заходах, які підтримує німецька влада, щиро допомагає комітетові українське громадянство.

Учітеся, брати мої!

Про наше виховання

„Світе тихий, Краю милий,
Моя Україно!
Защо Тебе сплюндровано,
Защо, Мамо, гинеш?
Чи Ти рано, до схід сонця
Богу не молилась,
Чи Ти діточок непевних
Звичаю не вчила?...“

Ці повні великого жалю слова промовив наш Найбільший Поет понад сто років тому. А скільки в них живої правди й глибокого змісту і нині!... Чи ж уміють наші „діточки непевні“, сини й доньки українського народу якслід Богу молитися, чи навчені вони наших стародавніх національних „звичаїв“?

От про ці релігійно-моральні основи нашого життя, громадського й особистого, та про виплекані нашим народом „звичаї“ — отой пак наш національний характер, про його виховання і йтиме мова в оцьому викладі.

Ми переживаємо тяжкі часи, небувало напруженої війни. Кожний з нас є свідомим чи несвідомим, вільним чи невільним, активним чи пасивним учасником того велетенського змагу. Чи не найбільше крови проливається саме на українських землях в боротьбі з многовічним нашим ворогом — московським імперіялізмом, що набрав у наші часи найжахливішої форми криваво-червоного большевизму. Почавшися чверть віку тому, боротьба ця нині дійшла свого найгострішого вияву. Міліони дітей нашого Народу, наших братів і сестер, батьків і матерів полягли жертвами страшного лихоліття. А ми самі — живі учасники великого змагання — чи на полі бою, чи на полі праці, на виробництвах, установах, навіть у щоденній домовій роботі — нераз втомлені і знедолені, часто розлучені з близькими, чи з рідною хатою, тяжко задумуємо собі той „насущний“... То чи час нам дбати нині про релігійно-моральні „основи“, про національні „звичаї“ і характер, про національне виховання?... А згадаймо пророчі слова великого поета, який головну причину недолі нашого Народу вбачав у тому, що забула Україна свої давні „звичаї“, — то й скажемо: саме час!... Саме в цю добу, в цих тяжких обставинах якнайбільше потрібні нам оті „основи“ й „звичаї“. Вони бо допоможуть нашому Народові витримати кривавий історичний іспит, вони врятують його душу й честь і саме життя.

Українському Народові потрібні, як повітря, свої великі герої, провідні діячі, лицарі духа й чину. І Народ наш мав їх, має і матиме. Але від нас і не вимагається, щоб кожний став таким героєм, здатним на велетенські дії історичного значення і світової міри. Та від кожного без винятку вимагається, щоб наше повсякдене життя було перейняте тим, може, на око і мало помітним, героїзмом щоденности, тією внутрішньою силою, великодушністю навіть у „дрібницях“, тією пильною увагою до кожного нашого кроку й дії, словом — тими якостями, що здатні піднести наші душі, ушляхетнити наші звичайнісінькі вчинки, надати певної моральної стійности нашим щоденним турботам.

Коли я в цій хвилині дуже заклопотаний, наприклад, здобуванням їжі чи палива, одежі чи мешкання; або коли тягне мене і вабить і захоплює наступна гулянка чи радісна зустріч, — то хай все це не перешкодить мені виявити водночас і щиру приязнь, ласкаву доброзичливість і чуйну щедрість до мого брата-українця, що потребує моєї допомоги, поради, чи бодай привітного доброго слова.

Коли серце моє стиснене журбою пекучою і сумом тяжким за киненою десь далеко рідною хатою, за розлученими зі мною [illegible] в боротьбі моїми милими-рідними, — то хай ці журба й сум затеплять моє серце ще більшою любов'ю до Рідного Краю, до всіх братів моїх — дітей єдиного великого Народу нашого, що вкупі зі мною терплять усі біди і трудності.

Коли душа моя — силою тяжких обставин — змушена раз-у-раз спускатися в суєту земську, дріб'язкові турботи, сіру „злобу дня“, — то хай же це не зламає крил душі моєї і не перешкодить мені підноситися думками, почуваннями і діями у вищі й світлі простори любови до Батьківщини, пошани до Правди, Добра й Краси, віри у Вищу Надземську Силу — Бога.

Кожний з нас — кожної хвилини — здатний на якесь добре діло, на вчинок, що його наше сумління схвалює, як щось додатнє, відповідне вимогам людської гідности, людських вічних чеснот. Хай буде воно невеличке, це добре діло, як оте зернятко, що про нього розповідається в євангельській притчі „що, взявши, чоловік посадив його у своїм саду й виросло воно, і стало великим деревом, і птахи небесні ховались у його вітах“...

Так! Кожне істинно-добре діло може стати таким насінням: посіяне на родючому ґрунті української душі, воно дасть свій плід, розростеться буйно й збільшить ті віковічні духові скарби і навіть матеріяльні цінності Народу нашого, що Він призбирував їх довгими віками.

Завжди важкими здаються лише перші кроки, а на десятому чи сотому людина почуває себе вже певніше, а дедалі, то вже сміливо простує звичним для неї шляхом все вперед і вперед... Всяке виховання — це є по суті насамперед набування корисних звичок. І в національному вихованні так само. Так і треба розуміти Шевченкові слова: „звичаю навчати“.

Що ж найголовнішого, найсвятішого є в наших національних „звичаях“? І які саме звички повинні плекати ми у наших „діточок непевних“?

Стежачи за життям Українського Народу, придивляючись до основ його характеру, як виявлявся він упродовж довгих віків, ми в кожний час пересвідчуємось, що червоною ниткою через всю нашу історію приходить дієва активна й незламна любов нашого Народу до своєї Батьківщини.

Від часів княжої України, через славну добу Козаччини, навіть в часи занепаду, як і в добу відродження нашої національної свідомости, — скрізь і завжди знаходимо ми живі й незабутні приклади того, як виявлялися на ділі, у фактах і діях ці найкращі риси українського національного характеру. Наші славні прадіди, діди й батьки вміли не лише героями вмирати, але вміли й жити і діяти серед незгодин і труднощів, з посвятою працювати та безупинно змагати для добра, сили й слави своєї Батьківщини. У них слово не розходилось з ділом, почуття перевтілювалось у дію, а думка була початком чину.

„...На те й лихо,
Щоб з тим лихом битись!“ —

— такий мужній заповіт дав Народові нашому незрівняний Шевченко.

„Так! Я буду крізь сльози сміятись,
Серед лиха співати пісні,
Без надії таки сподіватись,
Буду жити! — Геть, думи сумні!“...

— таку яскраву думку про характер нашого Народу висловила геніяльна поетка Леся Українка.

Чи всі ми, діти Українського Народу, здатні підноситись до таких верховин духа, до такої сили характеру? Коли б так було, то, мовляв поет, „не плакали б діти, мати б не журилась“... Та треба, щоб було так!

Треба, щоб здійснились гарячі мрії Шевченка про те, що кожний з нас

„Розпанахає погане,
Гниле серце, трудне,
І вицідить сукровату,
І наллє живої
Козацької тії крови,
Чистої, святої...“

Що ж допоможе нам відродити в собі оту чисту — святу кров козацьку, отой загублений нами прадідівський скарб — наш національний характер?

Велику допомогу в цій справі дасть нам національне виховання — самовиховання. Перевиховати в українському національному дусі наш розум, почуття і волю; спрямувати їх так, щоб вони, гармонійно поєднані й сполучені, вели нас до єдиної найвищої мети — щастя нашого Народу, — ось яке завдання стоїть нині перед нами.

В подальших викладах ми подамо деякі поради щодо того, як перевиховати свій характер, зміцнити свою волю, ушляхетнити свої почуття, просвітити свій розум. Та водночас ми подбаємо й про те, щоб наш читач ширше довідався про наше славне минуле, про наш Рідний Край, зокрема про духове життя нашого Народу, як воно виявилося в красному письменстві. Ці відомості дадуть нам живі й яскраві приклади — зразки наших „звичаїв“ і характеру, дадуть нам правдиву відповідь на поставлені колись нашим Найбільшим Поетом запитання:

„...що ми?
Чиї сини? Яких батьків?...“

Бо коли хто не дав собі ясної відповіді на ці запитання, то годі йому думати про національне виховання, про зміцнення своєї волі, чи ушляхетнення своїх почувань. Такий „безбатченко“ не знайде собі шляху правдивого в бурхливому морі сучасного історичного життя. Ба навіть у своєму особистому житті зійде він на манівці безпросвітного себелюбства, огидної дріб'язковости, порожньої й нудної „суєти земської“. Така людина, падаючи все нижче й нижче, може легко скотитися в провалля, чи зійти на манівці.

Ми любимо свій Рідний Край. Але нам треба й знати Його, знати Його минуле й сучасне, знати Його кращих героїв-лицарів, що віддали свої сили й кров для Нього, знати найліпші шляхи Його розвитку й добробуту. Все це потрібно знати, щоб якнайкраще працювати для Його щастя й слави, щоб якнайкраще боротись за Його долю прийдешню.

Наш світогляд утворюється й удосконалюється впродовж цілого людського життя. То робота над своїм світоглядом потрібна і молодшому і старшому. Твориться світгляд не лише силою навчання, але водночас і силою нашої поведінки, наших вчинків і дій. І тому віз життя нашого повинен котитися двома рейками: доброї науки й добрих життєвих вчинків, відповідних високій гідности українця. Добра наука, щоденна самоосвіта просвітить нашу душу, а шляхетні вчинки загартують наш характер

Хай же опанує нами високе і світле бажання будьщо дійти цієї мети. Хай опанує нами святий дух геройчного й незламного Народу нашого, наших славних прадідів. Хай голос цього духа завжди лунає в наших серцях! І разом з нашим генієм Ів. Франком ми віримо, що

„...де тільки він роздасться,
Щезнуть сльози, сум, нещастя,
Сила родиться й завзяття“.

В теперішніх твердих часах війни треба всім багато сили й гарту духа, щоб успішно виконати всі загальні і національні обов'язки.

О. П.

НОВИНКИ

„Учітеся, брати мої!" В сьогоднішньому числі статтею „Про наше виховання" почнаємо ряд популярнонаукових статей — викладів на виховні теми та з ділянки української літератури й культури. Читачам, що не складають всіх чисел тижневика, радимо зберігати ті статті, бо в цей спосіб зберуть матеріял, що завсіди матиме свою вартість, зокрема для самоосвітника, чи як матеріял реферату в гуртку молоді чи взагалі в УОТ-і.

Для розваги СС Дивізії Галичина. Для духової розваги українців-вояків СС Дивізії Галичина зорганізовано т. зв. мистецьку дружину. Вона саме закінчила свою поїздку по вишкільних таборах, даючи 16 високомистецьких вистав.

Що таке культура? В УОТ в Яворові д-р Юрій Липа виголосив реферат на тему „Що таке культура", представляючи питому яворівську культуру від давніх часів і торкаючись основ, які творять культуру.

Жертвенність громадянства. В місяці січні до каси УДК в Любачеві вплинуло на коляду 6810 зол.; збірка триває. Мішаний хор у Любачеві приготовив на ту ціль концерт на 6 лютого п. р. Є надія, що Любачівщина вповні вив'яжеться з доручення У. Ц. К. та що збірка на коляду пройде з 100 відс. успіхом

Від 14. до 20-го лютого затемнення обов'язує від год. 5.50 веч. до 5.49 рано.

Малярія в горішньому Єгипті. Як подає часопис „Дейлі Телеграф" малярія в горішньому Єгипті поширюється далі. Підчас цієї зими від малярії вмирало щомісяця вругло 6.000 осіб.

Нові землетруси в Туреччині. Туреччину, як вже повідомлено, навістили нові, сильні землетруси. В Анатолії занотовано разом 22 землетруси рівної сили.

Ялинки для дітей у Холмі

Дня 16 січня 1944 р., о год. 15, в домівці УДК при вул. Седлецькій 3, у просторій залі Дитячого Садка, відбулась ялинка для дітей дошкільного віку. На залі було поверх 80 дітей та багато батьків і гостей.

На ялинку завітав і Високопреосвященний Владика Іларіон, який поблагословив найменших і всіх та оповів дітям, що колись, як народився Христос, багато прибило до Нього, щоб поклонитись Йому. Кожний, хто приходив — приносив якісь дарунки. Приходили до Христа поклонитись і пастушки, а в дарунок принесли ялинку, бо на кращий подарунок не могли спромогтись. На цій ялинці горіла одна свічечка, яка звернула увагу народженого Христа й Він простягнув свої рученята до тієї свічечки і в такий спосіб уперше поблагословив світ. Від того часу для малих діток все влаштовують ялинки.

Після цього діти приступили до виконання програми свого свята. На програму склалося поверх 20 точок. Біля гарно прибраної ялинки діти відспівали цілий ряд колядок, щедрівок і пісень та виголосили кілька віршів. Програму свята діти виконували під проводом інструкторки-садівнички панни Ольги Калужи та опікунки Садка, пані Ольги Коваленко.

„Дід Мороз" роздав дітям подарунки-пачечки з яблуками, коржиками та цукерками. Після роздачі подарунків діти парами перейшли до їдальні, де для них, на гарно прибраних столах був приготовлений чай з різними тістечками. Потім діти частували чаєм своїх батьків та гостей. О годині 7 діти й батьки та гості розійшлись по своїх хатах.

Дня 30. січня 1944 р., о год. 16, в залі Української Гімназії, відбулась ялинка для шкільної молоді, яку влаштували професори й учні Української Народної Школи в Холмі. Дуже гарно укладена і добре виконана програма свята зробила на присутніх якнайкраще враження. Програма складалася з колядок, щедрівок, деклямацій, танків та сценічного образка: „Різдвяна ніч у лісі" укладу п. Євгенії Янчевської, виконаного під режисурою п. проф. Олександра Віттман.

На ялинку завітав Владика Іларіон, який поблагословив присутніх.

Перед початком свята директор школи, проф. Антін Савич, вітаючи гостей сказав, що переживаємо тепер дуже тяжкі часи, в які, здавалося б, годі думати про ялинку, але з другого боку, тому, що ці часи тяжкі — обов'язком старшого громадянства є упріємнити дітям бодай кілька хвилин їхнього буденного життя. Такої думки був учительський склад школи. Цю думку підтримали батьки. Комітет Пань і самі учні. Перед нами гарно прибрана ялинка з дарунків батьків учнів. А тепер побачимо і почуємо, що дала праця вчителів, Комітету Пань і самих учнів.

Серед гостей, крім Владики, були: Шкільний Інспектор і його заступник, проф. Забутович, Голова УДК кап-лейт. С. Шрамченко, о. прот. Ю. Романович, о. прот. М. Сенкевич, Начальник Суду судля В. Соловій, директор гімназії проф. Ставничий та багато інших запрошених гостей і батьків дітей. На закінчення всім учням і ученицям Народної Школи роздано подарунки. Всі гості, а найбільше батьки й діти розходились по хатах з найкращими й найглибшими враженнями, які зробило на всіх Свято Ялинки. Так зорганізовані й виконані свята підносять на дусі і дітей, і батьків та все громадянство.

Присутній.

В ТВЕРДІЙ ДИСЦИПЛІНІ

І в твердому життї гартуєш свій характер. — З рядів У. С. Б. вийдеш зрілим і загартованим.

Нові перспективи розвою шовківництва

(х) Годівля шовкопрядки має характер додаткового сезонового заняття, яке дає годівельникові за його одномісячний труд досить великий дохід. Вона полягає на годуванню гусениць шовкопрядки підчас одного весняного місяця листками білої морви. Годівля шовкопрядки не вимагає майже жадних видатків, зате доставляє вартісну сировину, яка має великий попит і запевнений збут.

Осінню 1941 р. при Львівській Хліборобській Палаті створено спеціяльний відділ годівлі шовкопрядки і визначено окружних інструкторів, яких завданням було зорганізувати годівлю й давати фахові поради з ділянки годівлі шовкопрядки і морви. Слід теж зазначити, що Уряд Прохарчування й Хліборобства дає спеціяльні допомоги на закладання зразкової годівлі і на пропаганду шовківництва на наших землях. Велике заінтересування поміж годівельниками викликало уведення в минулому році годівлі нового гатунку шовкопрядки, яка їсть дубове листя. Дубова шовкопрядка заощаджує клопотів, зв'язаних з плеканням морвового дерева, даючи дві генерації гусениць у році і не менш вартісну сировину ніж морвова шовкопрядка. За доставлені до фабрик кокони шовкопрядки одержують годівельники готові шовкові матеріяли. У найближчому сезоні передбачується збільшення годівлі дубового шовківника, перед яким стоїть гарне майбутнє.

Д-р ЄВГЕН ХРАПЛИВИЙ 25)

Господарство Холмщини і Підляшшя

Крохмальні, що переробляють картоплю на крохмаль, сироп і подібні продукти, розміщені по одній у повітах Біла, Грубешів, Радинь, Холм та Янів. Їх річна продукція до війни була коло 6.000 кв. крохмалю та коло 12.000 кв. сиропу.

Броварництво на Холмщині та Підляшші розвинене слабо, бо на цій території був чинний ледве один бровар (Замістя), а решту броварного ячменю, що його у великій кількості продукують ці багаті землі, переробляли броварі, що положені вже поза цією територією. Броварняний ячмінь вивозили головно до броварів у Люблині та Варшаві, а хміль із Холмщини був предметом торгу навіть на дальших ринках.

Інший споживчий промисел розвинений також слабо, хоч сировців не бракує. З фабрик цукрових і інших споживчих виробів було більших тільки 5, а саме у Холмі 1, Володаві 1, у Замісті 2 та у Тересполі 1. Ця остання, це фабрика консерв і переторів з городини та овочів, що спиралася на поважній продукції сировців своєї околиці. В 1940 р. заложена в Люблині „Кооператива для перерібки овочів та городовини", що обняла тепер перерібку овочів і городини цілої люблинської области, має примістити свої головні заведення у Травниках на границі холмського повіту, а тоді не тільки достава сировців буде йти переважно з Холмщини, але й сама їх перерібка буде відбуватися на Холмщині. Менших фабричок, що займаються таким споживчим промислом, як виріб цукерків, содової води, лімонад, тощо, є тут багато, одначе вони мають тільки льокальне значення. До споживчого промислу треба зачислити також **олійництво**, яке, одначе, не мало тут більших промислових осередків, а обходилося малими олійнями, що тепер здебільша нечинні.

Різні (бійні) сільсько-господарських тварин розміщені по всіх більших містах країни, одначе вони заспокоюють тільки місцеві м'ясні ринки. Одиноке велике підприємство, що займається виробом м'ясних консерв та тривких м'ясних виробів, це фабрика м'ясних консерв у Люблині (колись беконярня), яка переробляє надвишку продукції тварин Холмщини і Підляшшя, якщо її не вивозять у живому стані.

Молочарні, що розміщені по цілому нашому терені, їх продукція і вислідки праці обговорено у відділі **„кооперація"**.

Щетинярський промисел, що переробляє щетину на чисту, полокану і відповідно сортовану, готову до ладжения усяких промислових виробів, згуртований у Межиріччі, у радинському повіті. Це єдиний осередок, що займається щетиною і її перерібкою, а сировець збирає з цілої Холмщини й Підляшшя. До війни був це відомий експортовий осередок для щетини, що вивозив її у всі краї Европи, а навіть поза її межі. Поза поважним збутом на місці, вивожено щорічно із Межиріччя до чужих країв 300.000—400.000 кг препарованої щетини, що була дуже доброї і знаної уже в світі якости. Цей промисел був зв'язаний із поважною продукцією свиней на Холмщині й Підляшші, що були головними доставцями сировця до Межиріччя.

Деревний промисел зв'язаний із великою розміром площею лісів. Він ділиться на: 1) тартаки, 2) фабрики гнених меблів та 3) фабрики інших дерев'яних виробів.

Більші тартаки, що займають постійно впродовж року неменше 20 робітників, розміщені в таких повітах і районах: Біла, Білгорай, Володава (2), Замістя (5), Радинь, Томашів (2), Холм, Янів, разом 14. Одначе й інші тартаки охоплюють часто більше, чим 20 робітників, та це не є впродовж усіх місяців року. Продукцію цих тартаків перед війною годі докладно означити, хіба на основі сальда надання обробленого дерева на відносних залізничних стаціях, яке було таке: Янів 9.000 тон, Радинь 6.000 тон, Володава 6.000 тон, Замістя 10.000 тон, Білгорай 3.100 тон, Біла 3.000 тон. Про інші стації нема даних. Одначе ці сальда надання не можуть бути рівнозначні з продукцією тартаків, бо тут не вчислено цілком продукції, що її зуживала околиця та яку вивожено не залізницею, а іншим шляхом.

Фабрики гнених меблів, що їх було 2 Замійщині і мали поверх 200 робітників, працювали майже вповні на експорт поза наші землі.

Інші фабрики деревного промислу, що їх було 2 у Більщині з річною продукцією поверх 1.000 тон товару та 1 у Замісті з продукцією теж понад 1.000 тон товару, доповнюють перегляд деревного промислу Холмщини і Підляшшя.

Центральний Технічний Уряд

В серпні 1943 р. в Генеральній Губернії створено Центральний Технічний Уряд (Technisches Zentralamt), що існує при Правлінні ГГ. в Кракові. Він полагоджує всі справи, що торкаються водної, дорожної і будівельної техніки. Терен Ген. Губернії поділено на 12 округ, при чому таких округ створено в Галичині 4, а в усіх інших 4-ох областях — по 2 округи. В кожній окрузі, що складається з кількох повітів, всі справи технічного характеру зосереджено в Головному Технічному Уряді (Technisches Hauptamt), а в кожнім повіті утворено філії (Aussenstelle) цих урядів і в їх компетенцію віддано всі технічні справи з цілого повіту. В Люблинській області головні технічні уряди утворено: один в Замості, що обслуговує повіти Замостя, Білґорай, Грубешів, Красностав і Холм, а другий в Люблині, який обіймає решту повітів Люблинської области. Центральний Технічний Уряд, головні технічні уряди та їх філії, складаються з відділів, які відповідають трьом головним галузям техніки, а саме: 1) відділ загального будівництва (Hochbau), 2) відділ дорожних справ (Strassenwesen) і 3) відділ справ водних (Wasserwesen). До компетенції будівельного відділу належать всі справи так званого цивільного будівництва, як будова урядових і приватних будинків, розбудова міст і сіл та всі справи поліційно-будівельні. Дорожний відділ адмініструє всіми дорогами, та проводить будову нових доріг і утримання існуючих доріг. Відділ водний виконує реґуляцію річок і меліораційні роботи, опікується вже виконаними водно-меліораційними уладженнями та полагоджує всі справи водно-поліційні.

Таким чином усі технічні справи зосереджено в одній установі й ніякий інший уряд поза клітинами Технічного Уряду справ технічного характеру не полагоджує. Рівно ж ні одна з клітин технічної адміністрації не є підпорядкована нефаховим урядам.

Таке централізування всіх технічних справ є для тутешніх теренів зовсім нове. Майбутність покаже вартість цієї організації, але вже й тепер можна передбачувати, що вона дасть можливість скоординувати різні технічні роботи та краще використати в різних порах року робочу силу й технічний персонал.

С. М.

Дзвінка пісня

На концерті хору Української Державної Гімназії в Холмі.

Дня 1-го лютого ц. р., в залі Німецького Кіна, відбувся концерт коляд і щедрівок хору нашої української гімназії.

У вівторок, під кіном вже була товпа людей, що аж тепер хотіла купити білети в касі. Жаль мені їх, бо ж знаю, що вже напередодні не можна було дістати навіть „стоячого". Коли йде про концерти нашої гімназії, то білетами треба запасатися вже тоді, коли тільки хтось „писнув", що їх продають.

Чекаємо під дверима кіна ще хвилинку й нараз відчиняються двері й я силою натиску не входжу, але влітаю до середини. В одну мить публика заповнює залю по береги. Вгорі й бальков і „гальорка" заповнені вщерть.

В четвертій годині на залю входить голова УДК кап.-лейт. Святослав Шрамченко і Владика Платон, єпископ Рівенський, що від кількох днів є гостем нашої столиці. На залі мило, настрій погідний і на душі стає радісно й тепло. Нетерпеливо чекаємо початку. І ось гасне світло, підноситься завіса... і перед нами цілий „вінок" молодих гімназисток у національних вишиванках. За ними ряди хлопців-гімназистів. На залю звертаються нараз десятки пар цікавих очелят, лиця веселі, самопевні. Деякі з дітей поглядом чи перелітною усмішкою вітають свою маму, чи когось іншого з рідні. Не видно в них лицях збентеження. В них тільки радість молодости. Входить професор-диригент Білий. Його вітають бурею оплесків. Один рух... і пливе пісня, одна за одною, пливуть колядки, щедрівки... Молоді очі задивлені пильно в свого професора, так пильно, немов бояться втратити якийсь бодай один його відрух, одну рисочку з міміки його лиця, яке в цій хвилині говорить їм більше, чим нераз слова. На залі панує тиша. А в коротких перервах цілі каскади оплесків. Спів робить сильне враження. Але все таки найсильніше видно його тоді, коли учениця 8-ої кляси гімназії, Людмила Павлюк виконує свої сольові партії. Чули ми вже її нераз і знаємо, що співає гарно, але цим разом співала вона ще гарніше.

Дзвенить пісня... захоплює слухачів і дає відпочинок їх змученим душам, а в серце вливає тихий спокій. Пісня чарує! Примусила всіх задивитися на хвилину в себе, примусила годину жити нею. А остання пісня-марш пориває слухачів. Заля стрепенулася, а коли спала завіса, то буря оплесків приневолила проф. Білого цю пісню повторити.

Концерт закінчився, але я ще сьогодні чую звук пісні. І в душах усіх слухачів вона буде жити ще довгий, довгий час. Осталося сильне враження. Осталося переконання, що і в нас, у Холмі, можна зорганізувати добру імпрезу, систематично й гарно підготовлену. І це показала нам наша шкільна молодь.

Директорові Української Гімназії, проф. Білому і всім співакам сердечно дякуємо та бажаємо успіхів у дальшій праці і просимо частіше ділитися з нами своїми мистецькими здобутками і в огірчені душі та зневірені серця вливати трохи радости, бадьорости й надії та віри в краще майбутнє.

Холмщанка.

Ще в справі челядницьких іспитів

На численні запити в справі документів, потрібних для допущення до челядницького іспиту, вияснюємо, що згідно з § 4 іспитової ординації для ненімецьких ремісничих челядників у Ген. Губернії з дня 1. грудня 1942, до внесення про допущення треба залучити такі документи: 1) короткий, власноручно написаний життєпис, 2) посвідку від майстра про відбуте навчання, 3) свідоцтво про складені попередні іспити, 4) свідоцтво про учащання до обов'язкової фахової школи, 5) дві фотографії (ненаклеєні, з відкритою головою), 6) посвідку про вплачення іспитової такси, 7) поліційне свідоцтво про моральність, 8) заяву, чи кандидат перед тим не був судово караний, або чи проти нього не ведено, чи не ведеться карно-судове, або урядове слідство, 9) заяву, що кандидат не склав досі внесення про допущення до іспиту, в якій іншій Обласній Групі Ремесло, або ствердження, коли й де це сталося, 10) евентуальну посвідку Обласної Групи Ремесло.

Дрібне оголошення

† Посмертні згадки

Володимир Струць. Дня 31 грудня ц. р. згинув від ворожої руки Володимир Струць, б. старшина УГА, управитель школи в М'ячині на Холмщині, в 57 р. життя, осиротивши дружину і нелітнього сина.

Життя цієї людини, це безперервний тернистий шлях. Перебувши чотирокутник смерти, В. Струць учителював за Збручем, опісля в Снятинщині. Хоч з якими перешкодами зустрічався Покійний у освітній роботі, це не відстрашувало Його. Він хор, кооперативу та виховував позашкільну молодь. За цю роботу вигнали Його з рідної ниви і в 1934 р. кинули на чужу землю, в Радомщину. В дні від'їзду зійшлася майже всі люди села Красноставів і йшли з Ним ген, далеко поза село. Прощали Його в глуху осінь, серед німих, почорнілих піль, зі сльозами в очах, наче передчували, що більше не побачать цієї людини.

З вибухом польсько-німецької війни арештовано дружину, а наступного дня вивезено В. Струця до Берези. На чужині, між чужими людьми, залишилася самітня дитина. По упадку Польщі, з ентузіязмом і молодечим поривом іде В. Струць на Холмщину, щоб там працювати між своїм народом. Але в селі Тересині стрічається з прикрою дійсністю. Вікова неволя держала народ в темноті. Згодом, по довшій Його праці, народ прозрів. Одначе не довго довелось Покійному прожити в цьому селі. З незалежних причин довелось Йому перенестися до М'ячина, де несподівано куля з ворожої руки перервала Його тернисте життя.

На стійці згинув один з тих останніх безіменних плуґаторів, що тихо, без гомону орали свій переліг, не ждучи ні признання, ні розголосу за свій важкий труд. Його пам'ять не згине між народом, де Він працював.

І. С.

Поплавська Параскевія, мешканка села Коденець, вол. Кривоверба, згинула дня 3. І. 44 р.

Монюк Ольга, мешканка села Коденець, вол. Кривоверба, згинула дня 3. І. 44 р. враз із своєю матір'ю Поплавською П.

Карп'юк Олекса, мешканець села Коденець, вол. Кривоверба, згинув дня 4. І. 44 р.

Догойда Микола, народж. 4. 4. 1902 р., мешканець села Любень, вол. Вирики, згинув дня 18. І. 44 р. Покійний був свідомим українцем. Як перед війною, так і тепер брав жваву участь в національно-культурному житті свого села.

Догойда Володимир, народж. 20. 10. 1923 р., мешканець села Любень, вол. Вирики, згинув враз із батьком дня 18. І. 44 р. Покійний покінчив Торг. Школу у Володаві та був крамарем у своєму селі. Був членом Делеґатури УДК у Володаві та місцевого УОТ, в якому брав активну участь.

Вічна Їм Пам'ять!

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ: За 1 мм. на 1 шпальту за ред. текстом 1.50 зол., в тексті 100 відс. дорожче. — Максимальний вимір оголошення: 180 мм. на 1 шп., або 90 мм. на 2 шп., або 60 мм. на 3 шп., або 45 мм. на 4 шп. **ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ:** 50 грошів за слово, за перше слово грубшим друком — 1 зол.

За редакцію відповідає М. Хомяк у Кракові. Видає »Українське Видавництво«, Краків, вул. Райхсштрассе 34. II. Телефон 230-39.
З друкарні »Нова Друкарня Денникова« під наказною управою, Краків, вул. Ожешкової 7, тел. 102-79.
Verantwortlich für den Gesamtinhalt und Anzeigenteil: M. Chomiak, Krakau, Verlag „Ukrainischer Verlag" G. m. b. H. Krakau, Reichsstrasse 34. Fernspr. 230-39. • Druck: „Neue Zeitungsdruckerei", Kommissarische Verwaltung, Krakau, Orzeszkowagasse 7, Fernsprecher 102-79